

Запорожский 700-летний дуб может потерять статус памятника

<https://zp.depo.ua/rus/zp/zaporizkiy-700-richniy-dub-mozhe-vtratiti-status-pam-yatki-20180924842524>

Знаменитый 700-летний дуб может потерять статус ботанического памятника природы местного значения Деро.

24 сентября 2018 16:54

Об этом сообщает [Деро.Запорожье](#) со ссылкой на соответствующий проект решения, который опубликован на сайте городского совета.

В понедельник, 24 сентября, на сайте городского совета появился проект решения "Об отмене статуса объекта природно-заповедного фонда". Согласно ему, статус ботанического памятника природы местного значения может потерять 700-летний запорожский дуб, который входит в комплекс "700-летний Запорожский дуб" .

В пояснительной записке уточняется, что дерево имеет только одну живую ветку и почти полностью лишено коры. Но над живой веткой уже нависает сломанная.

Напомним, что в Запорожье обрастает березами заброшенный замок Вальмана.

<https://zp.depo.ua/ukr/zp/zaporizhzhya-yake-mi-vtrachayemo-zagubleniy-na-okolicyah-zamok-vallmana-20180913836609>

Запоріжжя, яке втрачаємо: Як проростає березами занедбаний замок Вальмана

Колись витончена будівля, залишена запоріжцям німцями-менонітами, руйнується на околицях Запоріжжя Деро.

[Наталія Соловйова](#)

21 вересня 2018 15:00

Між гаслами про бажання зробити запорізький край привабливим для туристів та втіленням цих гасел у життя пролягла прірва. Десятки, якщо не сотні, пам'яток втрачають привабливість, руйнуються та навіть зникають, як наприклад млин-вітряк, збудований 1903 року у селі Кам'янське Василівського району Запорізької області, в якого раптово відвалилися лопаті.

Є небезпека, що доля вітряка спіткає ще не одну історичну будівлю на Запоріжжі. Саме тому портал [Деро.Запоріжжя](#) разом із краєзнавцем Романом Акбашем розпочинає цикл статей про запорізькі пам'ятки, які ми втрачаємо. Мета проекту – спонукати місцевих жителів та туристів відвідати ці об'єкти, поки вони ще доступні, та змусити відповідальних осіб врятувати родзинки краю від зникнення.

Перша пам'ятка, про яку йтиметься, розташована у сучасному селі Верхня Хортиця Запорізького району. Триповерховий цегляний будинок із мезоніном залишили запоріжцям німці-меноніти, які оселилися в краї наприкінці XVIII сторіччя. Утім, будинком вони його не називали. За словами Акбаша, меноніти звали будівлю "Die Burg", що в перекладі з німецької - "замок". У другій частині назви пам'ятки увічнено ім'я господарів – заможної родини Вальманів, які й побудували на Запоріжжі свій Die Burg.

Замок Вальмана

Рік будівництва: невідомий,
приблизно кінець XIX
сторіччя

Призначення за проектом:
дитячий садок

Архітектурний стиль: модерн

Статус: пам'ятка архітектури
та містобудування місцевого
значення

Сьогоднішнє призначення:
будівля відділу освіти
Запорізької РДА

Стан: незадовільний,
потрібна реконструкція

Вірогідність втратити: висока

У переліку пам'яток Запорізької області роком будівництва замку Вальмана визначений 1896-й, але, за словами Акбаша, точна дата невідома. Ініціатором будівництва була Катаріна Вальман – вдова відомого на той час підприємця Андреаса Вальмана. Родина володіла кількома заводами, один з них був розташований саме на сучасній Верхній Хортиці.

Замок Вальмана – яскравий зразок модерну, його північного – німецького різновиду: асиметрія – усі фасади будинку не схожі один на одного, небагатий декор, мінливі форми, а головне - "замковість" будівлі, яка, безумовно, походить до німецької міфології і героїчного середньовіччя.

Будинок часто називають "резиденцією Вальманів", але краєзнавець це спростовує. Меноніти були скромними і не будували собі таких розкішних маєтків. Катаріна планувала відкрити тут дитячий садок. На жаль, цим планам не судилося втілитися у життя, адже будівництво завершили вже після Жовтневого перевороту.

У ранні радянські роки замок входив до комплексу Педагогічного училища. За деякими даними, там був гуртожиток, а вже у 1980-х роках став районним відділом освіти.

На довгі роки будівля і як пам'ятник архітектури, і як пам'ятник менонітської історії Запоріжжя була забута.

Єдині, хто навіть у радянські часи проявляв неабиякий інтерес до замку Вальмана, - студенти, що вчилися на архітекторів. Вони розуміли, яка це перлина, та фотографувалися біля фасаду, а потім розповідали не надто обізнаним товаришам, що світлина зроблена за кордоном. Ті вірили, адже подібна архітектура не притаманна сходу та півдню України.

За роки існування менонітський замок зазнав чимало зрущань. Їхні сліди скрізь: замуrowані дверні і віконні прорізи, цегла, що ані за розміром, ані кольором не відповідає первісній.

Вхід до історичної будівлі більше нагадує якийсь магазин. Над дверима - дешевий пластиковий навіс, перед входом - сучасна плитка, яка закрила викладений бруківкою майданчик.

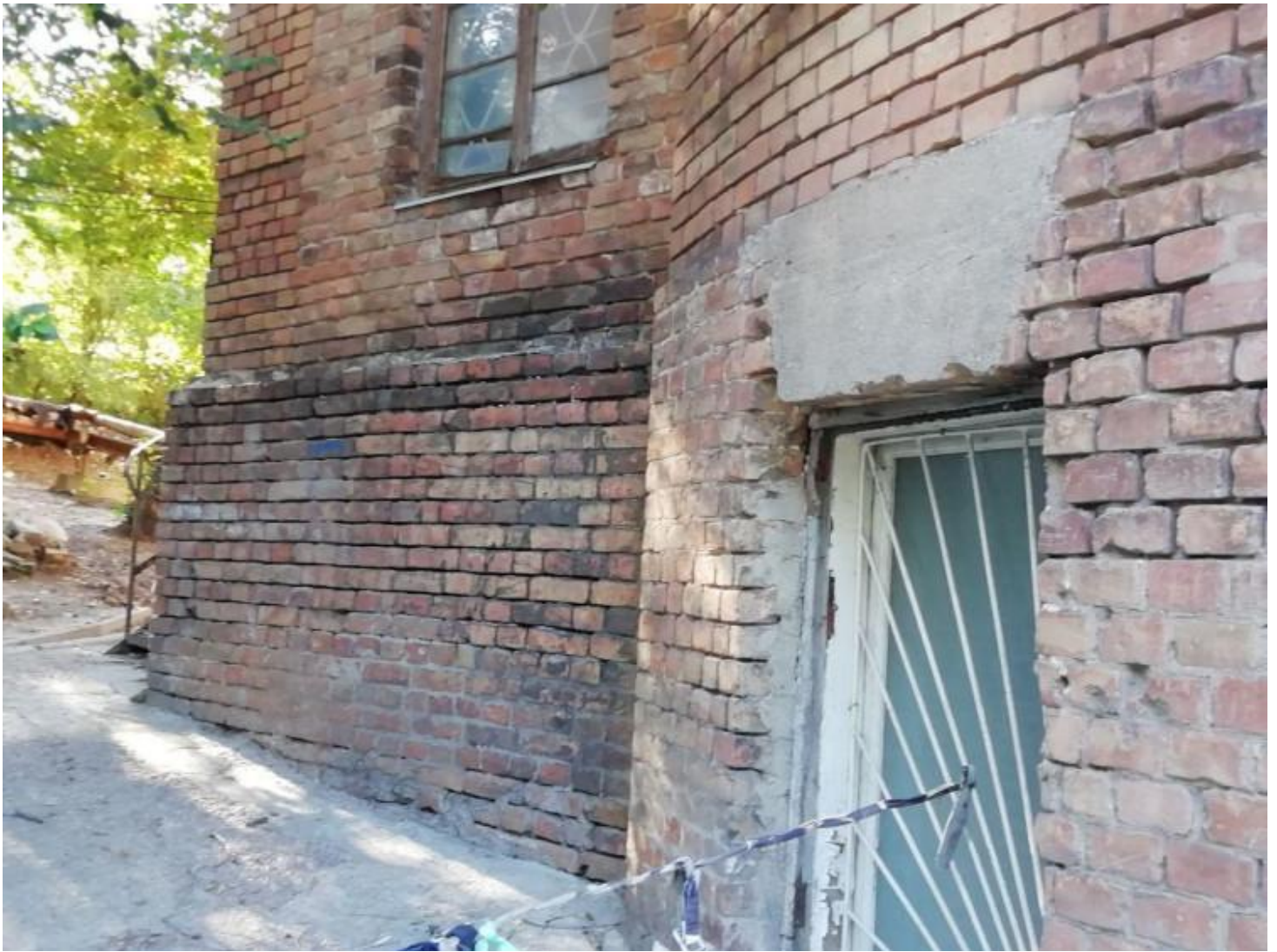
На столітній фасад причепили кондиціонер.

Надзвичайно красиві сходи зруйновані майже вщент. Частина з них замінили бетонними.

Капітально будівлю не ремонтували, поточні ремонти робили нашвидкуруч, іноді за допомогою звичайного цементу.

Роман розповідає, ще кілька років тому цей кут був цілим. У минулому році з нього почали випадали цеглини, а згодом весь бік будинку "поплив".

На даху замку вже років п'ять спокійно росте береза. Дерево навіть не намагаються прибрати. Те, що фасадом історичної будівлі вже багато років ніхто не опікується, підтверджують самі тутешні чиновники. Кажуть, працюють давно і не пам'ятають жодних робіт із зовнішніми стінами. Ремонт іноді робиться лише у кабінетах.

Роман припускає, що відсутність нормальної реконструкції може бути пов'язана з паперовими питаннями. Будівля де-юре належить Запорізькому району, але фактично розташована в межах Запоріжжя. Замок Вальмана внесений до переліку пам'яток архітектури і містобудування, але йому це мало допомогло.

Краєзнавець вже сім років водить селищем Розенталь екскурсії і завжди акцентує увагу на стані будівлі. Про замок неодноразово писали ЗМІ, але жодного ефекту це не дало – цегла продовжує випадати, а будівлю потворять пластиковими вікнами та кондиціонерами.

На сьогодні прекрасний будинок менонітів занепадає і потроху руйнується. Існує висока небезпека, що він буде втрачений назавжди.

За словами директора Департаменту культури Запорізької ОДА Владислава Морока, опікуватися будівлею має Запорізька міськрада – розробити програму реконструкції, виділити відповідні кошти. У свою чергу, Департамент може включити замок Вальмана до нової п'ятирічної програми захисту культурної спадщини, яку мають ухвалити цієї осені. Однак включення будинку до переліку повинно відбутися також з подачі запорізької міської влади.